

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Secundus, Siue Exempla, In Septem Capitalium Vitiarum
Detestationem, Per Quadragesimam, Anno M. DC. XLVI. narrata

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1650

§. 12 [i. e. 10]. Multos esse, qui vsuris vel etiam grauioribus contra
iustitiam peccatis obstricti non recte confitentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48186](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48186)

Oenipontana scriptum est, additumque *haberi illam ab auctore fide dignissimo, & aliorum relatione, mihi iam plus confirmatam & certissime creditam.* Sed malo illam audire ab alijs, quam alijs narrare, nondum satis enodatè recensitam; quamvis luculentè ostendat, quo exitu Confessio differatur, vel profanetur.

Publiana sententia est: *Avarus, nisi cum moritur, nil rectè facit.* Cuius dicti sensus est, eum, qui sese pecuniæ studio addixit, nulli commodum esse, dum vivit; solam illius mortem hæredi voluptatem & emolumentum adferre. Sed horum avarorum mors emolumentum etiam non hæredibus affert. Ex eorum enim poena satis manifestum est, quàm seuerè Deus puniat sacrilegos eiuscemodi confitentes, & quò vsura hominem pertrahat. Quanquam facilè prospicio, quid mihi plerique sint obiecturi: nempe Hæc nihil ad se pertinere; paucos nunc, Pamphili furtum imitari, paucos cum Alexandro Asiam metere, paucos tegere culmos cum Antigono; paucos vsurarios reperiri; ad illos eundem: illis hæc talia occinenda esse. Quibus respondeo. 1. Cum Horatio lib. 1. ep. 1. *Multis occulto crescit res fœnore,* quia constat, varia esse genera vsurarum; alia enim *formalis & aperta,* alia *virtualis* siue *palliata* est; itemque, alia *realis,* alia *mentalis.* Quæ si diligenter perpenderentur, multos offenderent, esse hîc inquinatos. Quoties enim fiunt pacta obligantia ex iustitia, ad dandum aliquid pecunia æstimabile, ultra fortem ex vi mutui? quoties pactum initur, ut mutuarius teneatur facere aliquem contractum, cum mutuante; vel præstare munus à lingua, ab obsequio, à manu; vel facere aliquid turpe, pretio æstimabile; vel dare officium, priuilegium, exemptionem ab aliquo onere, vel ut dimidium recipiat in mercibus, vel ut tempore messis reddat triticum pretio currente &c. Nonne hæc sunt vsuraria? Sunt. Sed excusatur vsurarius, ut

Nimirum insanus paucis videatur, eò quòd

Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.

Horat. lib. 2.
Satyr. 2.

2. Multi filij sunt ab vsura alieni, sed vsurarios parentes habuerunt. Hæres verò tenetur ad vsuras defuncti, si relicta hæredi satis sint ad soluenda debita, & ad portionem hæredibus iure debitam; si verò hæres succedat etiam in crimine vsurarij, tenetur in solidum, ex persona etiam propria, tanquam cooperator vsurarum, quæ ab

ipso acceptæ essent post mortem. 3. Demus, te esse ab omni vsura alienum; demus non esse furem Argium; sed auaritia te aliò impulit, atque in longè grauiora & apertiora. Vsura quædam, etsi iure diuino prohibitæ, tamen iure ciuili permissæ fuerunt, quædam etiam approbatæ. Et sunt multa quæ ab vsura excusant, si, non titulo mutui, sed ratione *lucris cessantis*, aut *damni emergentis*, aut titulo gratitudinis, vel amicitia quippiam accipiatur; nihil tamen omnium est, quod à rapinis prædones, à furtis lauerniones excuset.

4. Quot fraudes in emtione venditioneque committuntur? quoties pretia rerum augentur? quoties pondera, mensuræ, numeri minuuntur? *Deuter. 25. 13.*

Non habebis in sacculo diuersa pondera, maius & minus: nec erit in domo tua modius maior & minor. pondus & pondus habebis iustum & verum, & modius aqualis, & verus erit tibi. ait Dominus

O quoties audimus, diuersa pondera, & diuersa pretia earundem rerum? Quod denario venditur, si ciuis est, duplicatâ pecuniâ venditur studioso litterarum, aut peregrino, vt plures lædantur. nempe & studiosi, & parentes studiosorum, & quotquot id audiunt peregrini. Addo, & istos ipsos fœneratores lædi; qui nunquam opulêscunt, licet quotannis, incredibilis summa pecuniarum in eiuscemodi urbem inferatur, quæ, quò euanescat, non apparet, nisi quia, quod iustitiâ caret, caret etiam diuina benedictione.

5. Quoties solutiones debitæ differuntur? dissimulantur? penitus obliuine inuoluuntur? an ideò non debes, quia alter non exigit? aut quia non meminit, idcirco putas etiam Deum debiti tui non recordari?

6. Inter ipsum ludum, quot fraudes admittuntur? quot mendacijs circumueniuntur collusores? quoties chartæ miscentur in præiudicium aliorum? ne dicam quantæ superstitiones & quot pacta diabolica intercurrant. Non enim nominabo, ne videar docere, quod refuto. Certè multi sunt, qui arte inæquales, vel minis, vel importunis precibus inducunt ad ludendum, quos victos habent antè, quàm ludere incipiant. Quid est hoc aliud, quàm in terra iacentem, & sese defendere non valentem spoliare?

7. Quanti sunt, qui, præsertim hoc tempore, scienter emunt pecudes abactas, aut alias res alienas? qui seruant donata, ab eo, quem sciunt furem esse manifestum?

Isa. 1. 32.

Socij furum sunt isti, & iam patibulo initiati; qui si scirent, per eiusmodi furta dignos fieri homines, vt etiam amittant,

cant, quæ iuste possederunt, non utique tam obstinatè aliena retinerent. Plurimi ad Lauretanam ædem peregrinati sanitatem reportarunt: quidam sanus, inde è muro sacro lapidem abstulit, & ægrotare cœpit. Ita nonnulli exitium sibi furantur & extremam paupertatem in furtivis opibus acquirunt. Quid impetrabis, si rosarium oras, quod tuo vel alieno furto acquisuisti? cur enim manus ad cælum extendis? ut ores, an ut eas ostendas furto inquinatas? illum libellum legens, quem alteri subduxisti, seuerissimum vis placare iudicem furum? Non est enim Deus noster, sicut qui *viduus pharetra risit Apollo*. 8. Ah quid dicam, quoties famuli? quoties ancillæ esculenta, poculenta subducunt? Mittitur in cellam seruus ut domino vini haustum afferat, qui domino vitrum, sibi cantharum implet? nec rarò coqua è culina cellam facit. Nam si vel semel ad dolium mittitur, sibi pro sex diebus providet. Ars est, quæ etiam sub inuersis ollis vinum condit. Nihil dicam de pane, de butyro, de lignis, de candelis, de alijs rebus ad vicinos, vel cognatos, vel amafios amafiasuè asportari consuetis. 9. Quid de ipsis filijs & filiabus canam? quoties non iam poma, pyra, aliaque bellaria, sed pecunias suis parentibus subducunt, & arbitrantur, se furti reos non esse? Addam, quod pauci confitentur, & multi quotidie perpetrant, multos liberos perditissimè prodigere otio, ludis, compositionibus, quod eorum parentes, magnis sudoribus, vix tandem comparserunt. Quid isti aliud faciunt, quàm si parentes compilarent? 10. Non esset finis, si fractores fenestrarum, familiares cultorum, chirothecarum, & stropholorum fures; & damnorum innumerabilium illatores; si eos, qui salarium accipiunt, & officio non satisfaciunt, ut sunt pædagogi, præfecti, operarij, ministri varij; si eos, qui gabellas, qui vestigalia iusta defraudarunt; qui Ecclesiæ decimas non dederunt, qui operarijs mercedem distulerunt, aut diminuerunt; aut qui consilijs aliorum commoda auxilijsuè impediuerunt, velim commemorare. Nam, teste Aristotele, *aleatores, & fures, & latrones omnes auari putandi sunt, quod in turpi questu sunt occupati*.

Aristot. lib. 4.
Ethic. c. 1.

*Nec minor in campis furor est, emtiq; Quirites
Ad pradam strepitumq; lucri suffragia vertunt.
Venalis populus, venalis curia patrum.*

Petron. Arb.
in Satyr.

F 3

Est

*Est fauor in pretio, senibus quoque, libera virtus
Exciderat, sparsisq; opibus conuersa potestas,
Ipsaq; maiestas auro corrupta iacebat.*

Aristot. loc.
cit.

Cic. pro
Quintio.

Luc. II.

XIII.

Polydo lib. 8.
hist. Anglic.
EXEMPLA FA-
CTAE RESTI-
TUTIONIS.

Hoc de Romanis olim dictum est, vtinam nunc non etiam dici posset de Germanis! deque alijs etiam Christianis! Prætermitto & alios. *Nam qui magna, & à quibus nefas est, accipiunt, ait Aristoteles, quales sunt tyranni, qui ciuitates oppugnant, fana diripiunt: ij non avari, sed scelesti potius, impij & iniqui sunt habendi;* quamuis horum criminum radix sit cupiditas. Quia, vt M. Tullius ait, *Nullum est officium tam sanctum, atque solenne, quod non auaritia comminuere, atque violare soleat.* Hi omnes, si vel penitus à Confessione abstinent, vel hæc talia, in Confessione tacent; vel iniuste accepta restituere iussi non restituunt; vel Confessarium quærunt, à quo dissimulantes prætereantur; an non Sacramento diuinissimo sacrilegè abutuntur? an non digni sunt, qui cum Nobili, & (si talem quoque habent Confessarium) etiam cum Confessario, in Tartarum abripiantur? Taceo detractores, qui vel non agnoscunt; se ad ablatum honorem restituendum obligatos; vel non confitentur hoc piaculum, vel ad restitutionem faciendam admoniti, non parent; quia à dæmonio vel *muto, vel surdo* possidentur, supplicijs æternis authorati.

Certè si scirent mortales, quantos Orco triumphos pariat inordinata habendi voluntas, vltro omnia restituerent, quæ titulis iniustis scirent se interuertisse. Eduardus III. Angliæ rex magnis tributis populum grauabat; seque, gemente populo, collectis pecuniarum aceruis, solebat eximie oblectare. Quodam igitur tempore, vt ei iucundum facerent spectaculum, collectores & accipitres pecuniarum ingentem auri argentiq; vim comportatam vndique, ante oculos illi exposuerunt. Ad quam cum voluptate intruendam inuitatus, vidit quidem thesaurum, sed simul etiam aspexit, circa eum, Acheronticæ monstrositatis cacodæmonem, cum magno tripudio, ludentem & saltitantem. Quo viso, illico horrorem concepit iniquæ pecuniæ retinendæ. Iussit igitur extemplo eam è conspectu suo amoueri, atque viritim illis reddi, à quibus fuerat extorta; satius esse existimans animam, quàm pecuniam perdere, Zacchæum nō modò in auaritia, sed etiam in pœnitentia imitatus. Quid, diuites, facitis? cur non, sicut ingeniosi estis ad pecuniam